

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Διά Βίου Μάθηση, Δεξιότητες & Ατομικοί Λογαριασμοί: Πλαισιώσεις και οριοθετήσεις

των Π. Καλογεράκη, Χ. Ζάγκου & Χ. Γούλα

Gutenberg, 2023

Θανάσης Καραλής

Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελλάδα, karalis@upatras.gr

PRESENTATION

Lifelong Learning, Skills & Individual Accounts: Frameworks and Boundaries

Thanassis Karalis

University of Patras, Greece, karalis@upatras.gr

Παρά τις αλληπάλληλες κρίσεις των τελευταίων ετών στη χώρα μας, η εκδοτική παραγωγή στα θέματα εκπαίδευσης ενηλίκων και διά βίου μάθησης παρουσιάζει αφενός μια αξιοσημείωτη ποσοτική αύξηση και αφετέρου, και κυρίως, ποιοτική αναβάθμιση. Δεν αναφερόμαστε μόνον στα βιβλία που εκδίδονται από εκδοτικούς οίκους όπως αυτό, εδώ η παραγωγή είναι σχετικά περιορισμένη, αλλά και στα βιβλία που εκδίδουν οι ερευνητικοί και επιστημονικοί φορείς, όπως τα ερευνητικά ινστιτούτα των κοινωνικών εταίρων και η Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Η θεματολογία, αλλά κυρίως το περιεχόμενο, αρκετών από αυτά αποτυπώνουν κατά τον καλύτερο τρόπο το επιστημονικό βάθος της ελληνικής κοινότητας Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Συνολικά, η κοινότητα αυτή παράγει τα τελευταία χρόνια πολύ σημαντικές συμβολές και σε θεωρητικό αλλά και σε ερευνητικό επίπεδο και πραγματικά η γλώσσα αναδεικνύεται εδώ ένας πολύ σημαντικός φραγμός στον διάλογο με τη διεθνή επιστημονική κοινότητα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των όσων αναφέρθηκαν είναι το βιβλίο των Καλογεράκη, Ζάγκου και Γούλα. Στο βιβλίο αυτό οι συγγραφείς επιχειρούν να συνδέσουν τρία πεδία *δυσνητικής* ανάπτυξης πολιτικών, αυτά της διά βίου μάθησης, των δεξιοτήτων και των ατομικών λογαριασμών ή για να το διατυπώσουμε καλύτερα θα λέγαμε δύο *δυσνητικές* περιοχές ανάπτυξης πολιτικών και ένα εργαλείο πολιτικής (ατομικοί λογαριασμοί μάθησης), καθώς οι επιστημονικές περιοχές της διά βίου μάθησης και των δεξιοτήτων δεν συνιστούν μόνον πεδία ανάπτυξης πολιτικών αλλά και ενός επιστημονικού προβληματισμού πολύ ευρύτερου των τρεχουσών πολιτικών που σήμερα τις συνοδεύουν. Αρκετές από τις αναλύσεις για τα παραπάνω ζητήματα, αν όχι οι περισσότερες, συνήθως εντοπίζουν το κέντρο εκκίνησης μιας πολιτικής (εν προκειμένω και συνήθως η Ευρωπαϊκή Ένωση), στη συνέχεια ακολουθεί ο εννοιολογικός επιχρωματισμός της ώστε να συνάδει προς τις συνήθειες αναλύσεις και να εντάσσεται με *ασφάλεια* σε ένα από τα τρέχοντα ιδεολογικά και πολιτικά ρεύματα και εν συνεχεία ακολουθεί ο απορριπτικός λόγος, συχνά με κυκλικού τύπου επιχειρήματα. Αυτό ακριβώς αποφεύγουν με δεξιοτεχνία και συνέπεια οι τρεις συγγραφείς, αποστασιοποιούμενοι από τις παραπάνω διανοητικές ευκολίες. Παρουσιάζουν ευθύς εξαρχής τη θεωρητική και ερμηνευτική τους προσέγγιση (*κριτική πολιτική ανάλυση*)

παραμένοντας συνεπείς σε αυτό το ερμηνευτικό νήμα στο πολύ ουσιαστικό και ευσύνοπτο πόνημά τους. Τα ατομικά σχήματα μάθησης (έννοια και πρακτική υπερκείμενη των ατομικών λογαριασμών μάθησης) αναλύονται σε όλες τους τις διαστάσεις. Εντοπίζονται ζωτικά σημεία αυτών των σχημάτων, όπως η ελεύθερη επιλογή (που φυσικά είναι δέσμια αφανών και άδηλων παραγόντων), η ευθύνη του ατόμου να καθορίσει την προσωπική μαθησιακή και εργασιακή του πορεία, η μετατόπιση της ευθύνης από την προσφορά εργασίας στη ζήτηση και από τους θεσμούς στο άτομο – καθώς και μια σειρά από άλλα ενδιαφέροντα ζητήματα που αναδεικνύονται. Αντίστοιχα, αναλύονται με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία και οι *παρενέργειες* από την εφαρμογή των επιταγών (vouchers) εκπαίδευσης/κατάρτισης. Έχουμε ισχυριστεί και αλλού ότι μείζονα ζητήματα που αναδείχθηκαν από την εφαρμογή αυτών των πολιτικών στο πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης και της εκπαίδευσης ενηλίκων στη χώρα μας, δεν συνιστούν *παρενέργειες* αλλά *αναμενόμενα αποτελέσματα*, που είχαν επισημανθεί εκ των προτέρων και εντοπίστηκαν και εκ των υστέρων από ερευνητές και θεωρητικούς του πεδίου μας.

Ιδιαίτερα παραγωγικό είναι το τελευταίο κεφάλαιο όπου και διατυπώνονται τα βασικά συμπεράσματα και οι προτάσεις πολιτικής. Ακολουθώντας και εδώ με συνέπεια το αναλυτικό και ερμηνευτικό σχήμα που έχουν εξαρχής υιοθετήσει, οι τρεις συγγραφείς αποφεύγουν να ρίξουν στο πυρ το εξώτερο αυτές τις πολιτικές, αλλά ταυτόχρονα απομακρύνονται και από την επί της ουσίας υιοθέτησή τους με ήσυχον σημασία και εμπέδισαν διορθωτικές τροποποιήσεις. Όπως τονίζουν χαρακτηριστικά, η ανάλυσή τους συντείνει στο να μην θεωρούνται οι ατομικοί λογαριασμοί μάθησης αναγκαία συνθήκη για μια «επανάσταση των δεξιοτήτων», αλλά υπό πολύ συγκεκριμένους όρους θα μπορούσαν να αποδειχθούν ικανή συνθήκη για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των πολιτών με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο (οι οποίοι συμμετέχουν σταθερά στις δράσεις αναβάθμισης των προσόντων τους) και των πολιτών που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες (και οι οποίοι δεν συμμετέχουν αν και είναι αυτοί που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από αυτές τις δράσεις). Ζητήματα όπως η ποιότητα των δράσεων, η διακυβέρνηση των συστημάτων, οι στοχευμένες παρεμβάσεις για συγκεκριμένες ομάδες στη λογική των θετικών διακρίσεων, η αμειβόμενη εκπαιδευτική άδεια είναι μερικά από τα κέντρα βάρους των προτάσεων των τριών συγγραφέων. Ο προσεκτικός αναγνώστης θα διαπιστώσει ότι όλες οι προτάσεις έχουν ένα και μόνον επίκεντρο, τη μείωση των ανισοτήτων πρόσβασης σε αυτές τις πολιτικές και τη διαμόρφωση των εργαλείων κατά τρόπο που να είναι αξιοποιήσιμα και αποδοτικά από αυτούς που πραγματικά τα έχουν ανάγκη. Για να το πούμε με διαφορετικούς όρους, συνεπείς ως προς το αναλυτικό εργαλείο που έχουν επιλέξει (κριτική πολιτική ανάλυση), διαυγάζουν τις συνθήκες ανάδυσης ανισοτήτων των πολιτικών που ανέλυσαν και καταθέτουν προτάσεις συγκεκριμένων αντιμέτρων.

Πριν από τρεις περίπου μήνες έφυγε από τη ζωή ο Ravindra H. Dave, ο Ινδός θεωρητικός και εμπειρογνώμονας της UNCESO (και τέως διευθυντής του UIL - Institute for Lifelong Learning), ο οποίος κατά τις πρώτες φάσεις διάδοσης της ιδέας της διά βίου μάθησης, μισόν αιώνα πριν, είχε πει πως για τους πολίτες δεν είναι αρκετές οι *ευκαιρίες* εκπαίδευσης αν δεν συνοδεύονται από *κίνητρα* και *δυνατότητες*. Υπό αυτή την οπτική γωνία, δύσκολα θα βρει κανείς στην τρέχουσα ευρωπαϊκή αλλά και διεθνή βιβλιογραφία κάποιο αντίστοιχο βιβλίο στην παραπάνω κατεύθυνση, ένα βιβλίο που να συνδέει τα τρία ζητήματα που εξετάζει, διερευνώντας όχι το κέλυφος αλλά την ουσία τους. Κάτι τέτοιο είναι αναμενόμενο από τρεις συγγραφείς που έχουν συνδέσει σε ένα μεγάλο βαθμό το έως τώρα έργο τους με τα συνδικάτα και την οπτική των δυνάμεων της εργασίας.